

Égy határozat használt a szor, vagy annak helye egyszerűen igazolható 16 krajczár; többszöri igazolásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden igazolás után 50 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetőnyomatot elfogad **Érdekes; Harsány** Stein és Vogler Wallishegasse Nr. 10, **Mossa R. Sellenatze Nr. 3** és **Oppelk A. Wollzeile Nr. 22.**

A szegedi országos kiállításon érdemremmel és a III-ik országos tüzoltógyűlésen Aradon a nagy arany és ezüst éremmel kitüntetve.

WALSER FERENCZ

első magyar gép- és tüzoltószerszám-gyár, harang- és érezőtödéje, ajánlja szabadalmazott új szerkezetű **fecakendőit**, tüzoltó-egységek **legénységi felszereléseit**, vállalkozik **kutak, szivattyúk és harangok** készítésére, **jótáltás mellett a legjótányosabb árakon.**

Különös figyelmébe ajánlja a nagyérdemű gazdaközönségnek, saját-készítményű és transzatlantia szivattyús kutait és gyárának vízvezetékek teljes felszerelésére nagy figyelemmel külön felállított vizművészeti osztályát. 3220

Mintaszerezések, képes árlapok, kívánatra rendelkezésre állanak.

Élőkelep Erdély és Románia részére: **Holozsvárt, bélsőmonester-utca.**

Minden eddigi világtárlaton, haladás, jóízű és versenyképességéért, első díjakkal jutalmazva.

1877. Őszi és téli idény!

Legolesőbb és legnagyobb

POSZTÓ-TÁR

Vidéki megrendelések pontosan és gyorsan teljesíttetnek. Budapest új bécsi-utca 6. sz. Minták ingyen s bérmentve. Csomagolásért díj nem számítatik.

Angol-, Franciaország, Belgiumban és a belföldön eszközölt előnyös bevásárlások képesítnek, hogy mind az árak minősége, mind a legolesőbbra szabott ár tekintetében bárkivel versenyképes legyenek. — Ugy mint eddig, ezúttal is minden ügykezelésünknél oda lennő irányozva, hogy bármely iránt az eddig nyilvánult nagymérvű bizalmat pontos és figyelmes szolgálattal által mindinkább kiérdemeljem. 3760

KRAUSZ MÓR

Budapest, új bécsi-utca 6-ik szám, ajánlja a közelebbi őszi és téli idényre a legújabb divatu nadrág- és posztó-kelmékekkel felszerelt raktárát a legjótányosabb árak mellett, a t. sz. köszönég becses figyelmébe. **ANGOL PLAIDEK nagy választékban.**

The Singer Manufacturing Co.

New-York (Amerika). Budapest, csak váczí-utca „a vastuskóhoz.”

A világ legnagyobb varrógép-gyára

ajánlja a felülmulhatlannak ismert **eredeti Singer-féle új családi varrógépeket.** Ára frt 50, 65, 71.

Minden készlettel tűzdelés, fodorítás, vattázás, behajtás, sujtás-felvarrás, keskeny és széles szegés, zsinór-bevarrás szél- és ajour-varrás és zsinór-szegélyezésére stb.; mely egyszerű szerkezete miatt minden egyéb rendszerű fölött előnyösen bír; továbbá különlegességeket szabók, cipészek, nyergesek stb. eff. számára. 3680

Eladás kis összeg mellett részletfizetésre, vidékre is.

Főközllet: Buda, viziváros, fő-utca 52. szám, gróf Andrássy palota.

Budapest, csak váczí-utca.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

AZ

OZMÁN URALOM TÖRTÉNETE

EUROPÁBAN.

Írta

Dr. LÁZÁR GYULA.

Két kötet.

(42 iv, 8-rét, borítékba fűzve.)

Ára a két kötetnek 4 frt.

Az ozmán birodalom történetének ismerete napjainkig, megkönnyíti és képesebbé teszi a keleti népek ama nagy drámájának megértését, melynek első felvonása éppen most kezdődik, s melynek mi — legalább egyelőre — nézői leszünk.

Ha pedig nemzetünk is hivatva volna e drámában szerepet játszani, úgy a történelem — e nagy mester — bennünket is meg fog tanítani szerepünk helyes felfogására.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

Angol társalgási nyelvtan

iskolai és magánhasználatra.

Dr. Gaspey Tamás tanmódja szerint

a magyar nyelvhez alkalmazta

RANSBOURGH ZSIGMOND

az angolnyelv magántanára a budapesti állami főreáltanodában és több polgári iskolában

Ára fűzve 2 frt 80 kr.

UTMUTATÁS

a szabadalmak ényerése, meghosszabbítása és átruházása körül követendő eljárásról a magyar korona területén lakó iparosok és honpolgárok számára.

Szerkesztette

PAULEKOVICH GYULA.

Ára fűzve 20 kr.

Instruction

für

Staatsbürger der österreichisch-ungarischen Monarchie zur Erlangung, Verlängerung und Uebertragung eines ausschließlichen Privilegiums für beide Reichshälften von

Vulius v. Paulekovich.

Preis geh. 20 kr.

TEREPTAN

és

TEREPRAJZTAN

90 mintalap, 1 tábla és 67 a szövegbe nyomott ábrával.

A magyar kir. honvédelmi miniszter ő nagyméltósága által a honvédségi Ludovika akadémia számára elfogadott tankönyv.

Kiváló tekintettel a tanodai valamint a magántanulmányozási célokra.

Írta

ZSOLDOS FERENCZ

m. k. honvédszázados és szaktanár a Ludovika-akadémián.

A mű ára fűzve mintalapfűzettel együtt 4 forint o. é.

38. szám. — 1877. Budapest, szeptember 23. XXIV. évfolyam.

A HÁBORUBÓL. — HARCZ A SIPKA-SZOROSBAN.

A Sipka-szorosban.

Egy hónapja már, hogy a harczi események forgásának egyik főtevélysarkát képezi a Sipka-szoros, s még több ideje, mióta a föléle szárnyaló hírek, forgószél módjára, egész boszorkánytáncot járatnak a fölkapart kedélyekkel.

Egy nyomorult szikla-ut, a balkáni hét átjáró egyike, oly fontosságra birt emelkedni, mint ha annak birtokától függne a háboru kiemelése. Pedig dehogyan bír! Talán nem is egyéb egy hadvezér szeszélyénél, a ki megkötötte magát, hogy egy fényes fegyvertényt, a hadviselési port egy merész „stikli”-jéti fűzi majd nevéhez.

A Sipka-szorosnak, tagadhatatlanul nagy stratégiai jelentősége van. A legpraktikábilisabb és a legrövidebb balkáni átkelő az orosz sereg útjában. Azért a törökök meg is erősítették, földműveket, erődöket emeltek benne, hogy az orosz átkelését megnehezítsék rajta. Maga a császár azt mondta, hogy 50,000 emberbe fog kerülni azon áthatolni.

De ha a törökök is oly nagy jelentőséget tulajdonítottak e szorosnak, mint az oroszok: akkor megboesáthatatlan mulasztás volt tőlök, hogy a már kész sáncokat meg nem rakták elegendő katonával, s a hatalmas erődök ormaira ki nem szegték az ágyut. A muszka elfoglalta könnyű szerrel, megfészkelte magát benne, s megtette mind azt a fölszerelés körül, a mit a törököknek kellett volna tenniük, de a mit azok elmulasztottak.

Most aztán, hogy muszka szurony-erőd nőtt fel a szirtéken, muszka gránát- és kartácseső hull le a völgyekre, s muszka ércszörnyek okádják ásitó torkaikkal a mázsás tekéket a magaslatokról: egyszerre török-szakad szükségé vált a törökök szemében a Sipka-szoros elfoglalása, — melynek megtartását előbb korántsem látszottak oly elkerülhetetlen szükségnek tartani.

És most egy hónap óta vagyunk kénytelenek tanu lenni egy véres iszonyatosságokban páratlanul álló oly küzdelemnek, melyben a török birodalom leghősibb, legedzettebb hadseregéből ezrével hullanak el az emberek, s meleg vérrel öntözik a hideg kemény követ. Mi haszna! A meleg vér a hideg kőből is kicsalja a hősök számára a dicsőség, a hirnév virágát, Európa ámulva áll meg a thermopylaei tusán is tultevő elszánt küzdelem előtt, tisztelettel emel kalapot a halálmegvető bátorságnak, melylyel ez új-kori mese-hősök a biztos veszélybe rohannak: a dicsőség — eredményét tekintve — sikertelen, s ha egy nap azt halljuk, hogy a török roppant véraldozattal elfoglalt egy magaslatot, holnap ismét hire jön, hogy a tulnyomó erő ellen nem bírta azt megtartani. Vérontás, csel és haszon nélkül, több mint egy hónap óta.

Katonai tekintélyek, sztratégiai titkokba beavatott emberek nem bírják megérteni, mire való Szulejman pasának erőszakolni annak az egyetlen szorosnak az elfoglalását, melyet az oroszok megszállva tartanak, — holott ha elfoglalja is, csak azt éri el vele, hogy átkelhet a Balkánon, s akár Mehemed Alihoz, akár Ozmán pasához, akár mind a kettőhöz csatlakozva, egyesítheti haderejét azokéval. Azt pedig megtehetné akkor is, ha egy oly másik átkelő utat választana, melyet nem tart megszállva az orosz. A Sipka-szorostól keletre fekvő szoros utak egyenesen a Mehemed Ali, a nyugatra fekvők az Ozmán pasa táborába vezetnek seregét.

Mi haszna van hát abból, ha lassankint elvezetni látja derék katonáit, s összetörni seregét a Sipka-szoros szirtjein, melynek most oly nagy hasznát vehetné a török birodalom más

harcmezőn, s talán döntő súlylyal vehetné az ellenségére.

Mert bámulatos, hihetlenséggel határos vitéségű hadsereg az. A mi szabadságharcunk egy kitünő sztratégája úgy nyilatkozott e seregről, mint a mely eddig lehetetleneknek tartott hőstetteket visz végbe. Arra még — ugymond — nem volt eset, mióta hadi történetet írnak, hogy egy sereg tizenegyszor támadjon meg szuronyal egy ágyuk és katonák által védett merdek magaslatot, s a tizenkettedik rohamra el is foglalja, mint azt a törökök egy csapata augusztus 31-én tevő. A magaslatok ostromainál harmadik rohamra is ritkán vezethető a kétszer visszavert sereg, negyedikre meg épen esoda, ha sor kerül. És ezek megháromszorozzák, megnégyeszerzik azt, a mit eddig a hadvezényletben a hősiesség nonplus ultrájának tartottak! Ilyen hadsereg, más uton kerülve, meg se állana Szentpétervárig, s Szulejman ott vesztegeti el derék harcossait oly állások körül, melyek kellő védelem mellett be sem vehetők.

Hiszen a jövődö megtanít majd, vajon hiba volt-e Szulejmantól odaszegezni hadserege nagyrészt e Sipka-szorosba, avagy jön majd egy felvilágosító körülmény, mely e fegyvertényt sztratégiai bölcsesség színében tünteti föl: annyi azonban igaz, hogy most az az uralkodó hangulat a sipkaszorosi harcok megítélése körül, hogy ha e pont oly rendkívül fontos a törökökre nézve: — nem kellett volna védelemlül orosz kezébe juttatni azt, hanem minden áldozattal megvédeni; vagy ha bírása nem oly mulhatatlan szükség: nem kellene rá vesztegetni a török haderő színt-javát.

Augusztus 18-án foglalta el a Balkán déli lejtőin győzedelmeskedő Szulejman azt a falut, melyről a Sipka-szoros nevéte vette. Bevverte az oroszokat a hegyek közé, nyomon követve őket. 21-én elfoglalta véres küzdelem után a szoros nyergét. Már aug. 23-án kevésbé mult, hogy az egész szoros a törökök kezébe vissza nem került, s ha Radeczky tábornok akkor este a küldött segítséggel meg nem érkezik, a muszka-k Balkánon tuli és balkáni dicsősége esufos véget ér vala. Ez idő óta szüntelenül folyt a küzdelem a Sipka-szoros birtokáért, mindkét részről oly elszántággal és oroszláni hősiességgel, hogy a jelen kor hadászai e harcoknak hiába keresik párját az eddigi háboruk történetében.

Rajzunk kellő fogalmat nyújt e véres küzdelemről, melyek még ma is tartanak, s melyek, a nélkül, hogy egészen az utóbbi napokig valamelyik harcoló fél nagyobb előnyt vihathot volna ki, 20,000-nél jóval több emberéletet ragadtak áldozatul.

Az utolsó napokban egy örvendetes hír érkezett a Sipka-szorosból: a törökök, kik ujabban mind nagyobb tért nyertek, elfoglalták az oroszok legnagyobb erődjét, a Szveti-Nikolajt, melynek elvesztése után az oroszok már nem tarthatták volna magukat sokáig a szorosban. De ugyanarról a napról egy orosz forrás megczáfolta a hírt, állítván, hogy a törökök intéztek ugyan a Szent-Miklós erőd ellen rohamot, de iszonyu veszteséggel visszaverték. Mint utóbb kiderült, középütt volt az igazság. A törökök szept. 17-én csakugyan bevették az erődöt, de csak hat óra hosszáig tarthatták birtokukban. Tulnyomó erő rohanta meg a borzasztón kifáradt török csapatokat s újra kivetette őket elfoglalt állásukból. E csatáról mesés dolgokat olvasunk a lapokban. A törökök képzeltetlen erőfeszítéssel megmászták az Ozan-dagh nevű hegyet, mely a Nikolaj-erőd fölött uralkodik. De ágyut lehetetlen volt magukkal fölvenniük, miután a gyalogság maga is csak hácsók, kötelek, kampós rudak segélyével tudott fölha-

tolni oda. Puska-tüzzel pedig nem sokat árt-hattak a falak, sáncok és földhányások által védett oroszoknak, míg ők védtelenül voltak kitéve az orosz ágyuk tűzélésének. Ekkor aztán csigák és kötelek segítségével kezdték fölvon-szolni a mozsarakat párkányról párkányra. Sikerült néhány mozsarat fölállítani, melyekből nyolezvan fontos bombákat ergettek az erődre. Ez megtette a hatást, az oroszok zavarba jöttek, s ekkor történt meg alólól az a roham, mely az ostromolt pontot kis időre, a törökök kezébe juttatta.

Midőn e sorokat írjuk, a Nikolaj-erőd ismét az oroszok kezében van, s a közönség feszült várakozással lesi a híreket ama küzdelmek további sorsáról, melyek menete oly nagyon hasonlít a mythoszi kőgörgető Sisiphus oly fárasztó és oly meddő nehéz munkájához.

Az első találkozás.

(„Iván” ezimű elbeszélésből.)

Edít látván, mily hön ohajta férje,
Hogy vendégölés az nap ne legyen,
Ivánhoz fordult, hogy mosolygva kérje,
Ne keljen onnan utra betegem.
Egymásra néztek. Mindkettőjük vére
Az arcba s szivbe szöktet sebesen;
S egy percze mindkettő megbánta aztán,
Az, hogy maradt, s ez azt, hogy megmarasztá.

De el volt döntve! Hisz szabály szerint
Nőnek lovag nem adhat kosarat.
Albert Editre boldogan tekint,
S Uzon sem bánja, hogy Iván marad.
Mert mindig ugy volt, egy példa mind,
Hogy férjek, nagy apák s más jó urak,
Ott gyanakodnak a hol nincsen ok:
S a hol van, ott meg rendesen vakok.

S Iván maradt. Maga se tudta mért,
Editre nem mert nézni, lopva csak,
Mint tolvaj. Bús volt, keveset beszélt,
S nem hallgatá mit mások szóltanak.
A nő is, mintha valaki veszélyt
Gyanít, merengő, néma, hallgatag:
De mert beszédese soha egy se volt,
Természetesnek tarták e modort.

Ivánt betegnek tarták, s így bírálták;
Mindemnek az volt oka, hogy: beteg.
A várfalon ha elmélázni látták,
Mondák: „In vonja már a rengeteg.”
S ha hallgatá a kis dalos madárkák
Hangversenyét s virasztott éjeket,
Mindent a sarkán kémlő öregek
Természetesnek tarták, — mert beteg.

És igazuk volt. Mert Iván beteg volt,
Nagyon beteg, s nem tudta: mi baja!
Vadászni hívták, nem ment, kedve nem volt;
Koczkázni hívták, nem ment. Unta a
Kérdéseket, azokra érdesen szolt,
S csak maga vágyott lenni, csak maga!
Boszantá minden gond és figyelem:
„Minek törődök annyit én velem?”

Egy ily magányos melázás között
Meglépte őt véletlenül Edít,
Kit szinte egy nem ismert vágy üzött,
S elvette álmát, nyugtát, éjét.
Iván körül a szomorú füzek
Suttogtak, s ő lehajta bús fejét
Kezére, oly mosolylyal, mely szívet tép.
A szomorú füzekhez szóla ekkép:

„Ti úgy susogtok épen, mintha jól
Tudnátok azt, szívemnek hogy mi fáj!
Bús lombotok részvéttel rám hajol,
A kit megejtett egy csodás bűbáj.
Úgy-é hogy ez megöl majd? Ez alól
Nincs gyógyulás? Meghalni a szabály?
Szenvedni titkos láthatlan sebért,
S meghalni, és nem tudni azt se mért?”

Hallá Edit a mit Iván sohajtott,
S ugy rémlett, nem Iván szóla, hanem ő.
S midőn Iván egy lombot félt hajtott,
Halványan im előtte állt a nő;
Mint látomány, melyet megessalni pajkos
Tündérek játszi leleménye szó,
Melyet mig nem hisz, látja a ki néz:
S ha hinni kezdi, rögtön ködbe vész.

Ott állt a nő. S Iván nem hitte, csak
Ne muljon el, s nézhesse őt tovább;
Szívében zengtek búbájós szavak,
S kimondhatatlan kéj futotta át.
De mintha élne, s a bitor ajak
Mozgna, szellő lengetné haját;
Szemében, mit lesüt, a lélek ülne,
S mely ábránd volt előbb, megtestesülne.

Ugy van, nem ábránd! Ő él, hattyukelbe
Hullámzik, arcán változik a szín!
Látása balzsam, édes ír a sebre,
Melytől gyönyörre ittasul a kín.
Kezéből egy virág ép most esett le,
Iván fölkapja, odanyújtja, s im
Mozdúl a kéz, hogy elvegye, de nem!
Iván nem adja, s térdén így eseng:

„Oh! add nekem! ne vedd el e virágot!
Maradjon nálam imakönyv gyanánt!
Beillatozni azt a pusztaságot,
Melyet bú s epedés ekéje szánt!”
Edit ártatlan szent zavarral állt ott,
S megadta mit a térdelő kívánt,
Csakhogy nem ingyen, s szóla csöndesen:
„Cserébe egyet te is adj nekem!”

Iván a legszebb rózsát tépte le,
Megesókolá, s átnyújtá boldogan;
S a kint a nő átvette, képtelen
Vágy fogta el; s nem tudni hogy, hogyan,
Csak azt érzé, hogy a mint térdelne,
Edit keze az ő kezébe' van:
S mig e kezét csókjával elborítja,
Övét amaz gyöngyöden megszorítja.

Oh! egy ily kézzorítás mennyit elmond!
Kivált a hol bátoratlan az ajk.
A kinos tég-lódés, győtrelem, gond,
Mint olvad át búvós őszhangba rajt.
Mindent mi kuszált van a szivbe, felbont,
S megadja hitben, mit a vágy óhajt:
Adóttan ildv a szerelemben' nincs más,
Csak első csók, s legelső kézzorítás!

Oh! nők, ne üzzetek játékok azzal,
Mi egyedül tiszta kincsetek!
Melyben testvéresültök a tavaszszal,
Hogy illatot s virágot hintsetek.
Mely eszménynyé tesz és ugy felmagasztal,
Hogy mindennél szebb rabbilínsetek:
Oh! nők, a hol igaz vágy nem vezet,
Szív nélkül ne szorítsatok kezét!

„Hol jár Iván?” kérde Albert. Pedig
Nyelvén az ült, hogy: hol lehet Edit?
„Hol jár?” — felelt Sebők, — vagy a napon,
Vagy a hús árnyban. Tán elmélkedik,
Mert papnak született, és fogadom
Hogy nőtlen hal meg mint a vén papom,
S a hány szép nő van ezen a világom,
Nevetni fogja mind a másvilágon.”

Szól Úzon: „Mintha nem ráérne még!
De menjünk, nézzük meg tün, merre jár.”
S indulnak, járják a kert sűrűjét;
A nyári nap száll nyugovóra már.
Majd kurjongatni kezdik a nevet,
Sebők ugy szól, hogy reng belé a vár,
S fa lombján, vár falán, hegy oldalán,
Mindütt e név viszhangja kél: Iván!

Egy fordulónál végre szembe jöttek.
Iván s Edit, hallgatva, szemlesütve.
Arezuk mosolygott, s ragyogó szemökben
Elrejtve ült az átél álom üve.
Albert meglátva őket, visszadöbbsent
S szívében mintha dárda lenne ütve,
Ugy megnyilat, de leküzdé a szégyen,
Nehogy e jelt meglássák rajta négyen.

S ezental bármit fogsz te látni majd
Oh! Albert, így fogod leküzdni mind.
S bár fődre nőni tisztán lásd a bajt,
Be kell előtte hunynod szemed;
S a féltés bárminő gyanúra hajt,
Az illem rád parancsol, hogy ne hidd:
Mert az a férfibűszkeség szabálya,
Hogy vak legyen, ha tolvaj körbe járja.

Iffj. Ábrányi Kornél.

Ökröt szarvánál, embert szavánál.

Az én fiam, — (néha Szilvási grófnak
is hívják, mivel hol az orrán, hol a szeme
alatt gyakran megterem egy-egy kék
szilva, — hívják Kukoricza Jánosnak is,
mivel az iskolában gyakori foglalkozása
neki kukoriczán térdepelni, — nevezik
Henrikus Auceps-nek, azaz Madarász Hen-
riknek is, könnyű kitalálni miért; —
azután Bogár Jakabnak, mivel a kabát gal-
lérja tele van tüzdözve cserebulylyel és
hét pöttü bővével, hős czinczérral és
galacsárral és skolopendumokkal Hanák
szerént, mert ő gazda akar lenni, a gaz-
dának pedig főként a bogártudományra
van szüksége, no meg a német nyelvre,
ez utóbbit az édes anyja diktálta a fejébe,
legáltalánosabban elfogadott neve azonban
kunkocsárd, minthogy ő róla van megírva:

Jön utczáról karmolt képpel
Iskolából titkolt kéikkel —)

tehát ez az én kunkocsárd fiam a mai
napra is elvégezte köteleességét, tudniillik
kilötte Bébi szomszéd ablakát. Csujzlival.

A csujzli pedig egy 4 alaku kauszuk
hurral vagy szalaggal felszerelt gyilkos
számszerijj, melylyel ólom-, kavics- vagy
sárgolyókat szoktak tovalóni.

Tegnap szerelte valahol, fel is próbálta
macskán először, azután kutyán, azután
borjukon, teheneken; azután szolgálót és
kocsist lövöldözött vele. Ma már verebreke
került a sor.

Én ablakomból néztem hadi művele-
teit. Most épen egy verebet vett célba,
mely a kapu-oszlopon ugrált. Gondtal
huzta fel az ideget, célzótt figyelemmel
sokáig . . . . egyszer az ideg elpendül, — a
golyó kirepül, a veréb ott marad a kapu-
oszlopon tovább is ugrálva, hanem hely-
lyette megcsörren a szomszéd ablaka, s
darabokra törve kihull az utczára.

Az én Tell Vilmosom a csörrenésre
keretek old. Én a másik ablakhoz lépve,
szemeimmel kísérem, s látom, hogy az
ól mögé szalad, s a sövénykerítésbe elrejt
fegyverét, a következő pillanatban már a
nagy eperfa alatt ül, s hangosan tanulja
az alkotmánytanból a polgári jogokat és
köteleességeket.

Néhány perczig várakoztam, azután
kimentem hozzá. Nem vette észre közele-
désemet, nagyon el volt merülve a polgári
köteleességek tanulmányozásában.

„Elemér!” (ez volna neki az ősi —
de forgalomból kiment neve. Maga is meg-
szeppeen, ha így szólítjuk.)

„Tessék apám!”

„Betörted a Bébiék ablakát!”

„Én, apám! hiszen kint sem voltam
az udvarból, hát hogyan törtem volna én
be? Az alkotmánytanomat tanulom itt
szép csendesen.”

„Hát nem hallottad az ablakcsörre-
nést?”

„Hogyan hallottam volna? Felé sem
voltam a Bébiék házának.”

„Azonban mégis te törted be.”

A gyermek elkeseredett. Ha az én
fiam nem volna, azt mondanám, hogy
„bögött.” De a maga gyermekét tartozik
az ember megkímélni minden tulzó kife-
jezéstől.

Megsimogattam a gyermek fejét. (Egy
diót találtam rajta érfőfelben — melyről
ma reggel még nem volt tudomásom.)

„Azért szükségtelen sírnod. Ha te
törted be, valld meg őszintén. Megtérítjük
a kárt, te pedig máskor jobban vigyázol.
Ha pedig nem törted be, akkor állj bátran
az igazságod mellett.”

„Nem én törtem be,” felelt a gyermek
könytől és bátorságtól (más gyermekről
azt mondanám, ravaszagtól és szemtelensé-
gől) égő szemekkel.

„Helyes, kedves fiam. Tehát jöjj
velem.”

A gyermek szabadkozott, hogy neki a
polgári jogokat és köteleességeket kell tanu-
lnia.

„Ej, kis fiam, pihenjünk egy kicsit.
A pihenés is polgári jog.”

Kézenfogva elvezettem a sövényhez,
hova fegyverét láttam hogy dugta.

Pereznyi keresés után előhozott a
csujzlit és élébe tartottam.

„Kié ez?”

„Az enyim,” felelt halkal a bűnös.

„Mikor dugtad ide?”

„Az imént.”

„Miért dugtad el oly sebtiben? Ne
tagadd. Láttam, mikor a verébre czéloztál,
hallottam a csörömpölést, s láttam azután
a mint elszaladtál.”

A gyermek merőn nézett maga elé.
Ilyenkor nem szól többet, ha présbe csa-
varják is.

„Nos hát kis fiam, hazudtál és kárt
tettél. A hazugságért térdepelni fogsz egy
óraig. A kárt megfizeted, itt van 50 kr.,
magad viszed át, világosan bevállván,
hogy te törted be az ablakot, s engedel-
met kérsz Bébi szomszédától.”

Az ítélet első része megnyugovással
fogadtattott. A térdepést megszokta már
az iskolában, kukoriczával sulyosbitva.
Hanem a bűnbevállás ellen fellebezett, azt
mondta, hogy azt szégyenli. Elég, ha a
szolgáló átviszi a kiváltságot.

„Az nem elég,” mondom. „A hibát
helyre kell hozni, még pedig annak, a ki
elkövette. Töredelmes bevállás.”

Mit volt tennie, fogta az 50 krajczárt,
átvitte Bébihez. Mikor ezen tul esett, be-
jött hozzám kérdezni, hogy mikor kezdje
meg a térdepelést. Szeretne ezen is tul
esni, mert azután tanulni kell az alkot-
mánytant. (A nagy eperfa legtetejében.)

„A mint tetszik,” mondom, s a kály-
hasarokra mutatam, ez az ő Illavája.

A gyerek lértéld, szinte koppant
bele a térde. Ott röpködött körülötte egy
szerencsétlen legyeecske, ezt elkapta, mi-
előtt segítségére siethetett volna, el is
eresztette szárnyazogetten.

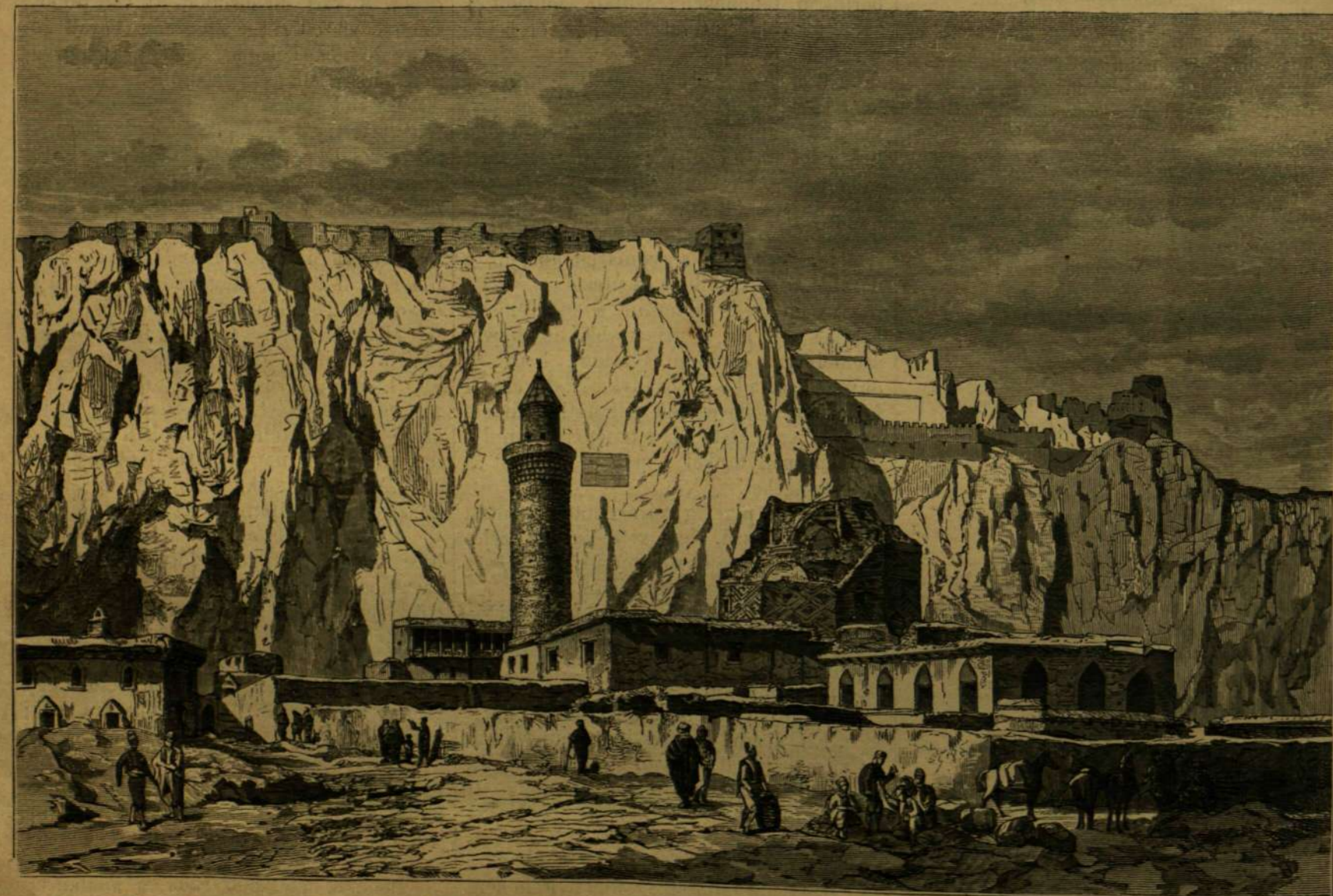
Én pedig leültem írásztalom mellé,
kihuztam a fiókot, kivettem belőle egy
esomó bankjegyet. A gyapjum ára volt;
majd beviszem a takarékpénztárba.

Felét sem számláltam még meg, mi-
kor csattan a kis ajtóm, utána néhány
pillanatra kopogtatnak, s belép hozzám
Bébi. Alig volt annyi időm, hogy a pénzt a
fiókba vessem.

Bébi, a hálálkodó Bébi, a jóléku iz-
raelita, a kit nem vitt rá a lelke, hogy

ABKHÁZ HEGYI LAKOSOK.

VAN ÉS FELLEGVÁRA TÜRÖK ÖRMÉNYORSZÁGBAN.

A GYÁSZKOCSI.

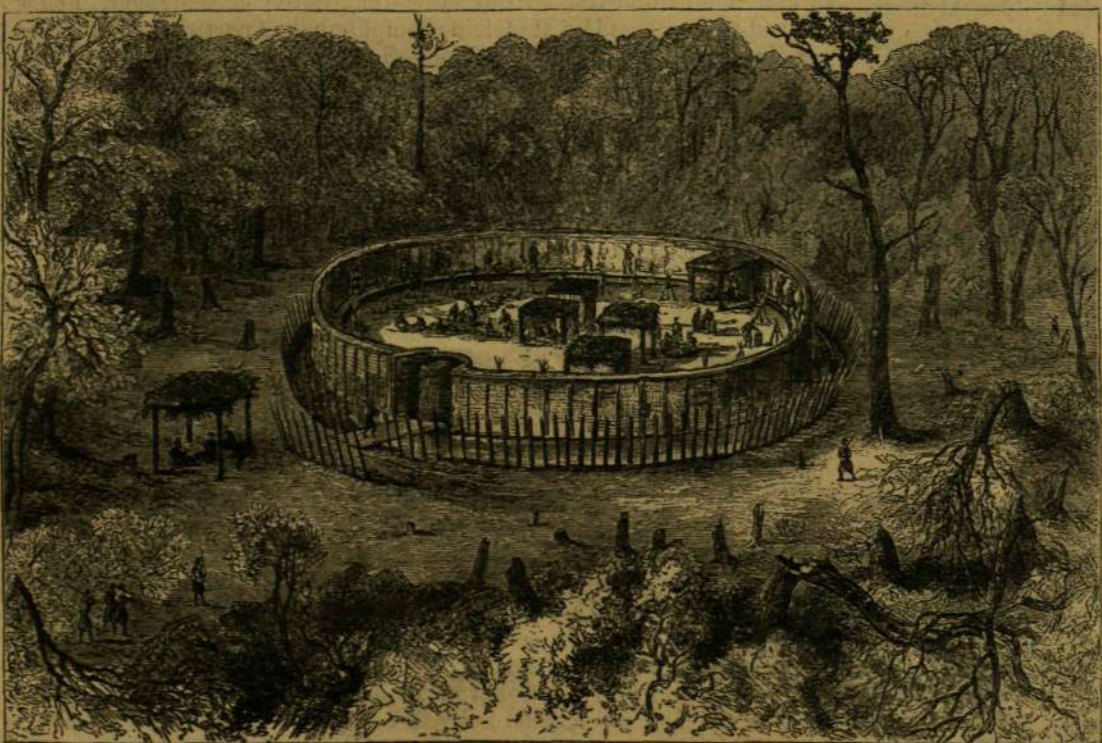
A TEMETÉSI MENET AZ ARC DE TRIOMPHE ELŐTT.
THIERS TEMETÉSE.

hattak 1823 után a féktelen orosz elnyomás idejében. Hogy ez az elnyomás milyen borzasztó lehetett, az a körülmény is eléggé bizonyítja, hogy 1862-ben Abkháziából küldöttség ment Angolország királyához, kérve, hogy az abkházokat vegye védelmébe az orosz kormány ellen.

Mikor a jelen év tavaszán, mindjárt az orosz-török háború kitörése után, a török kormány emissáriusai megjelentek az abkházok közt, ezek tárt karokkal fogadták őket s azonnal kitűzték a lázadás lobogóját, és májusban már az egész Abkházia fel volt lázadva, úgy hogy a törökök Szukhum-Káléban kikötettek s a fölkelést a Kaukázus többi tájaira is kiterjeszthették. A fölkelés tartotta egy darabig magát, de részint kellő mennyiségű és minőségű fegyverek, részint pedig a rendszeres és egységes vezetés hiányában pár hónap múlva szünni kezdett, s most már alig lobognak még imitt-amott a lázadás utolsó fáklyái. De mikor a törökök a Kaukázusból visszavonultak, az abkházok, hihetőség felve az oroszok bész haragjától, nagy csoportokban költöztek ki őseik hazájából, melyet az utóbbi hónapok alatt az oroszok féktelen dühe különben is pusztasággá tarolt le. A kiköltözött abkházok Törökország-

sem gyámoltalan teremtés. Nagyon kevéssel megelégszik, a nomád ösztön még mindig erős benne, s csakhamar letelepszik és otthon találja magát ott, a hova rendelik. Nagyon kitartó és bátor, s még egy sűrű erdőssé hol minden oldalról ellenség környezi, teljesen otthonosan és jól érzi magát. Ilyen előrs volt az, mely a csamszirai tábor egyik jelőre tolt őrszemét képezte és a melynek rajzát ez alkalommal küldöm. Az őrház, mely kissé emelkedett helyen állott, elég esinos, de a mellett a czélnak teljesen megfelelő erős épület volt. Alakja tojásdad s oldalán a következő módon építették. Először is két sor karót vertek mélyen a földre, a karókat sörény-nyel összefonták, a két sor karó közt levő tért földdel tele hordták és jól megdöngölték, hogy ily módon egészen szilárd fal képződött. A fal körül kívülről mely árok van húzva, melynek szelét hegyes karók védelmezik. A falon belül pár alacsony kunyhó gubbaszkodik, lombokból és faágakból összekötözve, hogy az őrségnek védő hajlékuk szolgáljanak. Az örök a fák tetején vannak elhelyezve s nagy gond van arra fordítva, hogy őket senki se lássa, miért is az ágak dús lombjai össze vannak

A HÁBORUBÓL. — TÖRÖK ELŐRS GEORGIÁBAN.

ban új hazát találnak, s remélhetik, hogy valamikor meg is boshulhatják magukat egykori elnyomóikon.

Az abkházok, mint kaukázusi egyéb törzs- és hitfelek, szép, szabályos és erőteljes alkatu, bátor, harcias férfiak s nők szépsége bátran versenyezhet a többi cserkesztörzsek nőinek általában elismert szépségével. Az abkházok szintén a Kaukázusban általánosan divatozó csusos kalapot (papakha) és juhbőr-ből készült vastag kocsókat (burka) viselik s főleg lovashi-val (kukoriciszitból süttött lepény), sós sajttal, hüvelyes veteményekkel, gyümölcs-csel és hanzeli-vel (valami hagyma-félével) élnek, mely utóbbi a kaukázusi összes törzseknek igen kedvencz étel. A hegyi lakók faágakból összetakolt kunyhókban laknak.

Külföldi lapok sok érdekes dolgot tudnak elmondani a törökök kaukázusi expedíciójáról. Különösen a török katonák életrevalóságát és hősiességét magasztalják az ázsiai harczterén járt tudósítók. A „Graphic“ című londoni képes lap rajzolja, midőn lapjának egy georgiai török előrs rajzát, melyet most mi is közlünk, megküldte, következőleg ir a Kaukázusban megfordult török katonákról: „A török katoná koránt-

kötözve körültek. A falon itt-ott apró nyílások vannak hagyva, hogy támadás esetén puskával kilödhessenek. Bő élelmi és lőkészlettel ellátva egy ily őrház csekélyebb erő ellenében sokáig tarthatja magát, s meg vagyok győződve, hogy falai a kisebb tabori ágyuk golyóját minden baj nélkül kiállanák.“

Egyveleg.

Thiers családja. A „Figaro“ helyreigazit a nagy államférfi családjáról elterjedt némely téves állítást. Thiers atya, ugymond a nevezett lap, nem volt posztókereskedő, se lakatos, mint állítják. Ügyvéd volt Marseilleben, nagyatya is az volt, s egyuttal a városi levéltárak őre. Anyja Amie Madeleine Mária volt, a marseillei kereskedők konstantinápolyi képviselőjének leánya, és Chenier André unokanővére. Thiers Adolf egyetlen gyermek volt a házasságból, s nem volt tizenegy testvére, mint a „Patrie“ mondja. Hanem volt a Thiers atyjának egy más összeköttetésből származott három fia és egy leánya. Ez utóbbi volt ama híres Ripert asszony, ki 1848-ban étermet tartott, mely fölül a cézár táblát a rendőrfőnöknek le kellett vetnie, minthogy ez állt rajta: „Thiers urnak, az államtársas volt elnökének a nővére.“ Thiers többször tett jó szolgálatot féléstestvéreinek

befolyásával, s elhelyezte őket tisztességes állásokba. Vérokoni is maradtak, kiknek igénye lehetett volna örökségére, ha végrendeletet nem csinál. Ezek között a még élő Chenier Gábor, a hadügyesség volt irodafőnöke. Ez nem jelent meg Thiers temetésén, mert már több mint 30 év óta nem beszéltek egymással. Charlemagne tbc, a ki egykor Thiers nagy vagyonának örököse lesz, nem a Thiers unokaöccse, hanem a nejeé.

Gőzmozdony, mely sineit maga rakja le. Párisban oly mozdonyrendszert találtak fel, mely végnélküli vágányokon jár, a mennyiben e vágányokat lépésről lépésre maga a mozdony rakja kerekai alá, felszedve mindig a hátrahagyott sineket. E hó 2-án mutatta be a találmányt a feltaláló Ader ur a Tuileriák kertjében számos közönség jelenlétében. A minta motort nem gőzérő, hanem két a kocsik elé fogott bakkecske képviselte. A kocsinak három kerékpárja van. A találmány lényegét bizonyos számú sinek képezik, melyek a kerekkel érintkező fogas rud segítségével felváltva felszedetnek és lerakotnak. Valamivel élesebb fordulattól a kerek elhagyják vágányait és egy darabig a pusztát földet surolják, míg megint a sinekbe nem igazodnak. E rendszerrel kevés a munkaerő-megtakarítás, gyorsasága sem valami kiváló és ez okból Ader ur találmányát még tökéletesíteni kell, hogy a gyakorlati életben használhatóvá váljék.

A cigányok vallásáról.

(Vége.)

Egy multszázadi német lap¹ a báti, kemenzei és eszabrági cigány-hajszról írva, fölemlíti ugyan, hogy a már fölalkasztottak, a kerébetörtek és lefejezetteken kívül, e kannibálok bandájából számosakat elfogtak, s „unter diosen findet sich auch einer, welcher Pfarrerendienste unter ihnen verrichtete, und für ein Paar Groschen copulirte“: de ez elszigetelt állítás nem valószínű. Alkalmassint ép ugy nincs alapja, mint ugyanazon hírlapi czikk ama pontjának, melyben le van írva, hogy a cigányok legkedvesebb csemegéje a 16—18 éves ifjak husa.

Soha és sehol másutt nincs emlékezés cigány papról. Nincs is arra szüksége oly népnek, melynek nincs vallása, s ennél fogva vallásos szertartása sincsen.²

„Vallásuk nincs, — írja Orbán Balázs³ — szinleg azt a vallást követik, a mely falu határában vannak; fizetésért gyakran változtatják hitüket, úgy látszik azonban, hogy volt hajdan nekik nemzeti vallásuk, s nemzeti istenök, kit Devhlának neveznek; de ez ősz vallásnak most már csak homályos hagyományai maradtak fenn.“

Ez volna másik adatunk a cigány-vallás létezésére nézve. De nem oszthatjuk Orbán Balázs énezetét, melyet a cigányokról, nagy munkájában között érdekes és alapos értekezésében ad elő.

Ugy gondoljuk, hogy a Devhlának, magyarul ördögnek, náluk nincs valami mélyebb mythologiai értelme; hanem ez az átkozódásaikban használt szó, merőben átvett fogalmat jelöl, s vigyen el a Devhla, szóról szóra egyezik a magyar „vigyen el az ördög“ átkokkal.

Igaz, hogy más népeknél az átkot is a hitrege öleli körül: de a cigányoknál aligba. Erre mutatnak prózai átkai, mint „egyen meg a roszt seb“, vagy a mi legrettenetesebb: „ne legyen a mien megvassék a fogad!“

Kogolnitsan Mihály szerint⁴ sincs ugyan a cigányoknak vallásuk, mégis azt állítja, hogy bálványimádók lennének. Tisztelik a rájuk nézve hasznos tárgyakat, mint pl. sátrukat, talyigájukat, üllőjüket stb. Ők is, miként a törökök, hisznek az elkerülhetetlen végzetben. Liszt Ferenc ismét másban keresi vallásukat. Szerinte⁵ csupán a lélekvándorlás nyújtott nekik némi tétova reményt, melylyel megelégedtek, s e hitágazat — az egyetlen, mely fennmaradt náluk, bár zavarosan — elég volt vigasztalásukra. — E nézet azonban nem egyéb, mind-eddigelé nem igazolt sejtítésnél.

Mérimée, Carmenjében, beszély-alakjában, finom esprítvel s nagy tudománnyal dolgozva föl a spanyol cigányok társadalmi életét: némileg vallásos borzalomnak, babona-félének rövíja föl, hogy a spanyol cigányok közt pénzért is nagy nehezen akad olyan, ki a halottat kivinné a temetőbe; mert irtóznak a holttest érintésétől.⁶

Nálunk, ellenkezőleg, a hódérság nemes mesterségét hajdan a cigányok végezték, ők vették le a holttestet, s temették el a bitófához. Dózsa Györgyöt, később Erdély nagyjainak

proscribálták ők végezték ki; s országszerte ők nyakazták, törtek kerékbe, kioztak stb.¹

Különben föntebbi állítására maga Mérimée sem fektet valami nagy nyomatókat. Mert idézett helyen ő maga mondja, hogy a spanyol cigányok előtt még a babona is, mely a vad népeknél a vallásos érzést pótolja, teljesen idegen. S ugyane véleményét másutt is megerősítve látjuk.²

Ilyen a cigányok vallásossága, mely lucas a non lucendo. Mivel még babonájuk sincsen, tán az egye len nép a világon, mely még csak nem is pogány, hanem egészen vallástalan, hitetlen. Sőt nemzeti nyelvökön még csak olyan szó sincs, melylyel a vallás fogalmát megjelölhetnék.³

Téttettek ugyan kísérletek, hogy e pogány-nál pogányabb népfaj tisztességes életre és a vallás útjára vezéreltessék, de minő eredményel?

Mária Terézia 1768 óta több rendeletet bocsátott ki, melyekben megparancsolja a cigányok letelepedését, hogy új magyar vagy új parasztnak neveztesse. De a cigányok csak nem telepedtek le. Mária Terézia tehát, nem igen válogatva az eszközöket, 1773-ban erőszakhoz nyúlt.

Elrendelte, hogy egy cigány sem házasodhatik meg mindaddig, míg ki nem tudja mutatni, hogy családját képes leendő tisztességesen eltartani; továbbá megparancsolta, hogy a családos cigányoktól gyermekeik országszerte erőszakkal vétessenek el, s vallásos nevelés végett idegeneknek adassanak át. A zordón rendeletnek azonban csekély fogantatja lett. Egyedül Pozsony vármegye felső-csallóközi járásában hajtatott végre. Csöllén és Hideghéten, mint hajdan Heródes katonái Izrael gyermekeit, — a hatóság éjjel szakította el szülőitől a cigánygyerekeket. Őt évestől 15 évesig minden purdét szekérre raktak, s évi 18 forint tartásdíjért távol lakó parasztkok közt osztották el.⁴

Ennek sem lett fogantatja, mert vagy a parasztkok zavarták el a vásott gyerekeket, vagy azok szokdöstekek meg gazdáiktól. A cigány, mint a kigyó, kikilé, minden egyenlősítési kísérlet korlátai közül.

II. József követte anyja nyomdokait. De regulatione Zingarorum, 1782. szept. 12-kén kibocsátott körrendeletében, a cigányokat földmívelésre kényszeríteni parancsolta. Vallás-erkölcsi életüket illetőleg elrendelte:

1. hogy a hittanban ne csak önmagok igyekezzenek előhaladni, hanem gyermekeiket is annak elsajátítására minél korábban az iskolába küldjék;
2. hogy gyermekeiket ne engedjék közbortányul, mezitelen futkosni;
3. lakásaikban eszentul ne háljanak együtt nemi különbség nélkül;
4. kivált innep- és vasárnapokon, szorgalmasan járják a templomokat;
5. vessék alá magokat bizonyos lelkészeknek, s azok rendeleteihez tartassák magokat.

Mindezen intézkedések jellemzik a kort, melyben hozattak. Akkoriban a humanitás abban állott, hogy az embert, saját akarata ellenére is, egy-egy koronás fő, a maga belátása szerint, minden áron boldogítani akarta. Mai

¹ D. Frölich: Medulla Geographiae. Barthiae, 1639. p. 360. „Zigari in copia hic (Nagy-Váradon) se sustentant furtis, etc.; et haec alaptorum coluivies passim in Hungaria et Transylvania carnium munia exercere solet.“

² Jac. Tollius: Epistolae itinerariae. Ep. V. p. 201.

³ „Religionem prae se ferunt Graeciam, cum sub Christianorum sunt domo, Pagani alias, sive ut vulgo dici solet, religionis nullius: neque enim idola habent.“

⁴ Franc. Predari: Origine e vicende dei Zingari. Milano, 1841. p. 155.

⁵ Grelmann: Die Zigeuner. Dessau und Leipzig, 1783. S. 145.

felfogásunk szerint, természetesen, még a boldogságunk sem kell, ha erőszakkal akarják ránk tukmálni.

A cigány pedig, mint elvadult vér, mint vegyületlen faj, együtt, s külön minden tagja-izonyodik mindentől, mit a törvény diktál, s mindennekfőlött a helyhez kötött, rendes életmódtól. Fogékonytalan lévén minden tanács, sőt a maga érdekei iránt is, a legszebb jövedelmet is megveti, ha azt arca verejtékével beharmatozott rendes munkával kellene megváltania.

Hallgatagon övást emelve a társadalom ellen, mely veselkedett uralmat akar gyakorolni fölötté is: bár lealáztatása és véghetlen nyomora árán, mégis megőrzi korlátlan szabadságát. Legkevésbé sem törődve azzal, a mi körülötté végbemegy, éli világát a saját, a mi felfogásunk szerint azonban, állati életét.

Megittasulva a természet-imádó vad szenvedélytől: a polgárisultság legcsekélyebb érintésére megriadnak. S mint a ballang-kórót a szél szeszélye: ugy hajtja e népet pezsgő vére a vadonba, hol legalább háborítatlanul tengődhet. E miatt legujabban, 1867. július 9-kén, a magyar k. belügyminiszter, ugyan hiába bocsátotta ki körrendeletét, melyben valamennyi hatóságot utasította, hogy a cigány bandák kóborlását megakadályozzák. Cigányaink azért ma is szerte táboroznak az ország térségein.

A kik szerint a vér, a faj dönt az ember jövője fölött, a cigányokban állításuk legszembeszökőbb bizonyítékát láthatják. Mert ha van nép, melyre ráillik a régi mondás: naturam expellas furca, tamen usque recurret — ugy bizonyára a cigány az.

Ezért van oly gyér reményünk arra, hogy a cigányra rá lehetne tukmálni az evangéliomot. Eleget próbálták már eddigelé is, s mindannyiszor eredménytelenül.

Angliában a missio bizottsága, már a 20-as évek kezdetén, munkálkodott e nép megszelidítése érdekében. Ott már akkor észrevették, hogy míg ténitöket szerzte széljel küldöztek, a köztök lakó pogányról egészen elfelejtkeztek. Épen ezért a cigányok képzésére iskolákat szándékoztak fölállítani, s a kitanultakat, főkép Ázsiában, a térítés körül használni.¹ Hogy aztán ez az ügy, a közmondásos angol szívósság dacára is mai napiglan elaludt: újabb bizonyosság a cigányok féket nem tűró jellemére. De még inkább az Zellernek, beugeni szeretetházában tett tapasztalata.

Zellernek sikerült mindenféle népfaj elhagyott árva gyermekeiből jóvaló cselédeket nevelni, kivéve a cigányt, melynek tagjai, a mint fölseperedtek, mohón követték forrongó vérök ösztönét, s mihelyt szerét ejthették, végkép elmerültek a család, lopás, tobzódás fertőjében.

A Hám János szatmári püspök által 1857-ben a cigányok számára építtetett, s a ferencz-rendi szerzetesek gondjaira bizott szatmári cigány-iskola,² valamint a Farkas Ferdinánd plébános által Érsekújvárott alapított hasonló nemű intézet,³ — szintén alig tudott valamicskét lendíteni a cigányok művelődésén.

Itt-ott, pl. Szatmárban, Beregben s Erdély némely vidékein, sikerült ugyan a cigányokat, — mint néhol a futó homokot — megfogni; de e letelepültek is, minden egyéb tekintetben, szakasztott mássai barangoló véreiknek. Ennél fogva, még azon esetben is, ha ezen civilizáltabbak megterítéséről volna szó: tekintetbe kellene vennünk, minő bajos velök érintkezni.

¹ Tudományos gyűjtemény. Pest, 1822. II. 125.

² Sarkadi Nagy M. és Bartók G.: Szatmár-Németi történeti. Szatmár, 1860. 40 l.

³ Vasárnapi Ujság. 1858. 2. sz.

Egy hatzszor használt petít sor, vagy annak helye egyezri lgtatásnál 16 krajczár; többszöri lgtatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden lgtatás után 30 kr.

H I R D E T É S E K.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetőnyomatot elfogad Bécében: HANSEN, stein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Sallerstrasse Nr. 14 és Oppelk A. Wollzeile Nr. 22.

FERENCZ JÓZSEF KESERŰVIZ-FORRÁS

legártalomdúsabb és leghatásosabb budai keserűvíz. Kapható minden gyógytárban és fűszerkereskedésben. Rendes adagként 1/2 pohár elegendő. 3260C

Október 1. Húzatnak a Október 1.

hitel-sorsjegy || bécsi sorsjegy igérvények

Csak frt 4 1/2 és bélyeg. || Csak frt 2 1/2 és bélyeg.

Mindkettő együttvéve csak frt 6 1/2 és bélyeg.

Főnyeremény frt 400,000! Főnyeremény

Bécs, A „MERCUR“ Bécs, Wollzeile 13. Ch. Cohn. 3800-2 kiadó-hivatalának váltó-üzlete.

Baromfi- vad- és halárusok

kérések küldeményeket a parisi Halles Centrale számára a következő cím alatt küldeni: Lointier fils et Cie Paris, 10 rue d'Argout. Bizományi és kivitelezési gyűmölcs, főzések, sajt a többi ételre nézve; fő-igényeik Német- és Magyarország, s Anglia számára. Kiegészítés naponként, azonnal az eladás után. Kétféle ajánlatok Németország, Anglia stb.-ben. 37.5

PILEPSIE

(nehézködő) levél útján gyógyítatik dr. Kiliisch, külföldi orvos által Neustadtban, Dresden mellett. Sz. St. országban, Jár 5000-úral minden sikeres gyógykezeléssel. 173-4

Gyomor-bajokat

és has-betegségeket, valamint galandférgét is, a legjobb sikerrel gyógykezel, levél útján is, specialista Dr. Loew Bécében, Kohlmarkt 20. Magyar levelezés. 3804

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

KÖZIGAZGATÁSI DÖNTVÉNYTÁR.

A KORMÁNY ÉS KIR. CU IA ELVI JELENTŐSÉGŰ
HATÁROZATAI ÉS SZABÁLYRENDELETEI.

- SZERKESZTI
Dr. DÁRDAI SÁNDOR
BÁRCZY ISTVÁN, minist. titk.	GRÜN WALD BERNÁT, minist. titk.
Dr. KELEMEN MÓR, oszt. tan.	KILÉNYI HUGÓ, oszt. tan.
Dr. KOGLER JÁNOS, oszt. tan.	LEÖVEY SÁNDOR, minist. titk.
Dr. SCHNIERER GYULA, és oszt. tan.	ZLINSZKY IMRE, kir. it. tabl. bíró.

ELSŐ ÉVFOLYAM.
Ára füzve 2 frt.

Dr. Dárdai Sándor a ministertanácsból nyert engedélyt ezen gyűjtéményes munka kiadására s Bárczy István minist. titkár; Dr. Kelemen Mór oszt.-tanácsos; Dr. Kogler János oszt.-tanácsos; Dr. Schnierer Gyula oszt.-tanácsos; Grünwald Bernát minist. titkár; Kilenyi Hugó oszt. tanácsos; Leövey Sándor minist. titkár, és Zlinsky Imre kir. it. táblai bíró urak közreműködésével eszközölték ezen anyaggyűjtémény, mely legnagyobb részben oly szabályrendeletek, sőt egyes konkrét esetek öntételese alkalmából felmerülő oly ministeri határozmányokat tartalmaz, melyek természetesen a rendeletek tárában nem közölhetők. Kiváló érdekléssel bírnak még ezen első kötetben a választási törvény alkalmazására vonatkozó curiai határozatok, melyeket az ép most országzerte működő felszólamlási bizottságok figyelmébe ajánlunk. Az összes anyaggyűjtémény az egyes szakministeriumok szerint rendezett tárgymutatóval van ellátva, mely könnyű áttekinthetőséggel e munkának gyakorlati hasznosságát biztosít.

A németországi gyógyászati úgvtársulatok által megvizsgált, és kitűnő alkalmazhatósága végett a magas es. k. magyarországi helytartóság által engedélyezett

Köszvény-vászon

mindenféle köszvény, csusz (Rheuma), in-szagatás, mell-, gerinc-fájdalmak, keresztcsont-fájás (Hexenschuss), lábköszvény stb. ellen.

Egy csomag ára 1 frt 5 kr., kettős erejű 2 frt 10 kr. Hufeland hírneves orvos mondja orvostani műveiben: Két betegség van, melyek ellen az orvosi tudomány hasztalan látszik keresni erőteljes gyógyszereket; ezek fejköszvény és podagra; e gyógyszer a fentebbi köszv.-vászon használata által feloldoztatott. Dr. BURON párisi általános seb-tapasza mindenféle sebek, gennyedések és dagasztatok ellen. — Egy köcsög ára használati mód-szerrel együtt 70 kr., kisebb köcsög 35 kr. Postán küldve 10 krral több. Va'óddilag Pesten egyedül csak Török József ur gyógyszerárában, király-utca 7. sz. — Debreczenben: Rotschnek ur gyógyszerárában. — Szombathelyen: Pillich Ferencz ur gyógyszerárában. — Mohácsban: Jezevics Károly. — Kolozsvárt: Wolff és Engel gyógyszerészeknél. — Pécsen: Zsolnay. — Szegeden: Weiglich és Kovács gyógyszerészek. — Temesváron: Kraul. — Nagyváradon: Molnár gyógyszerész. — Székes-Fehérváron: Diebala. — Gyöngyösön: Vozary gyógyszerész. — Szigetvárott: Ehrenfeld W. — Miskolcz: Ujházy gyógyszerész. — Pozsony: Sözl. — Kassán: Eschwigide és fia gyógyszerárában. — Aradon: Tonnes és társa. — Egerben: Köllner gyógyszerész. — Nagy-Szebenben: Schneider J. F.

A szegedi országos kiállításon érdeméremmel és a III-ik országos kiállításon Aradon a nagy arany és ezüst éremmel kitüntetve.

WALSER FERENCZ

első magyar gép- és tűzoltószerszám-gyár, harang- és érezőtödéje, ajánlja szabadalmazott új szerkezetű fecskendőit, tűzoltó-egyletek legénységi felszereléseit, vállalkozik kutak, szivattyúk és harangok készítésére, jótállás mellett a legjutányosabb áron.

Különös figyelmébe ajánlja a nagyérdemű gazdaközönségnek, saját-készítményű és transatlanlia szivattyús kutait és gyárának vízvezetékek teljes felszerelhetőségre nagy figyelemmel külön felállított vizműtészeti osztályát.

Mintaszerelesek, képes árlapok, kívánatra rendelkezésre állanak.

Helység: Erdély és Románia részére: Kolozsvárt, belsömonostor-utca.

Minden eddigi világtárlaton, haladás, jóízű és versenyképességéért, első díjakkal jutalmazva.

VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együttl: egész évre - 12 frt, félre - 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre - 8 frt, félre - 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre - 6 frt, félre - 3 *

39. szám. — 1877. Budapest, szeptember 30. XXIV. évfolyam.

Báró NYÁRY ANTAL.

1803—1877.

H A ZÁNK történetének egy korszaka sem gyakorolt mélyebb benyomást a benne szereplőkre, mint az ugynevezett ébredés kora: az 1825-diki év és az akkor tartott országgyűlés. Nem tekintve a nemzet minden rétegét felvillanyozó hatását, főként a magyar arisztokrácia ment át nagy változáson. Addig csak elvétve találkozott egy-egy hazafias, nemzete nyelvén értő főúr, a többi csak névleg volt magyar, sőt szegyenlte eredetét. Ekkor lépett föl Széchenyi István s hatalmas szavával az egész nemzedéket visszaadta hazájának. Ez a nemzedék, vallott légyen akár szabadelvű, akár konzervatív nézeteket, alapjelmében ugyanegy színezetű: loyális a fejedelem, áldozatrakész minden tudományos s jótékony cél iránt, s mindenképpel magyar, egyszóval olyan, mely a hazafiságot a nemzetiségben is keresi.

Ezen, elveit állhatatosan való nemzedékhez tartozott a közelebről elhunyt b. Nyáry Antal.

Három századnegyed eseményeit élte át s küzdte végig a veterán zászlós ur. Aljegyzőségen kezdve meg pályáját, egyik legfőbb méltóságig vitte: a magyar korona örévé lett.

Báró Nyáry Antal született 1803-ban decz. 21-én Varsányban, Hontvármegyében. Atyja Ignác, anyja Tihanyi Rozália volt. Szülei, a protestans főurak szokásához híven, nyilvános nevelésben részesítették fiokat. A gymnáziumot Selmeczbányán, a bölcsészetet Pesten, s a jogot Sárospatakon végezte.

Tanulmányainak befejezése után 1823-ban közpályáját a megye szolgálatában kezdte meg. Az alig husz éves, de jelleme és tehetsége által máris kiváló ifjú Hontmegyében aljgyzóvé lett. Alig egy évre rá már mint alszolgabíráját látjuk e megyének. Ez állásában oly buzgón járt el s oly népszerű lett, hogy már 1830-ban közakarattal főbírónak választottat.

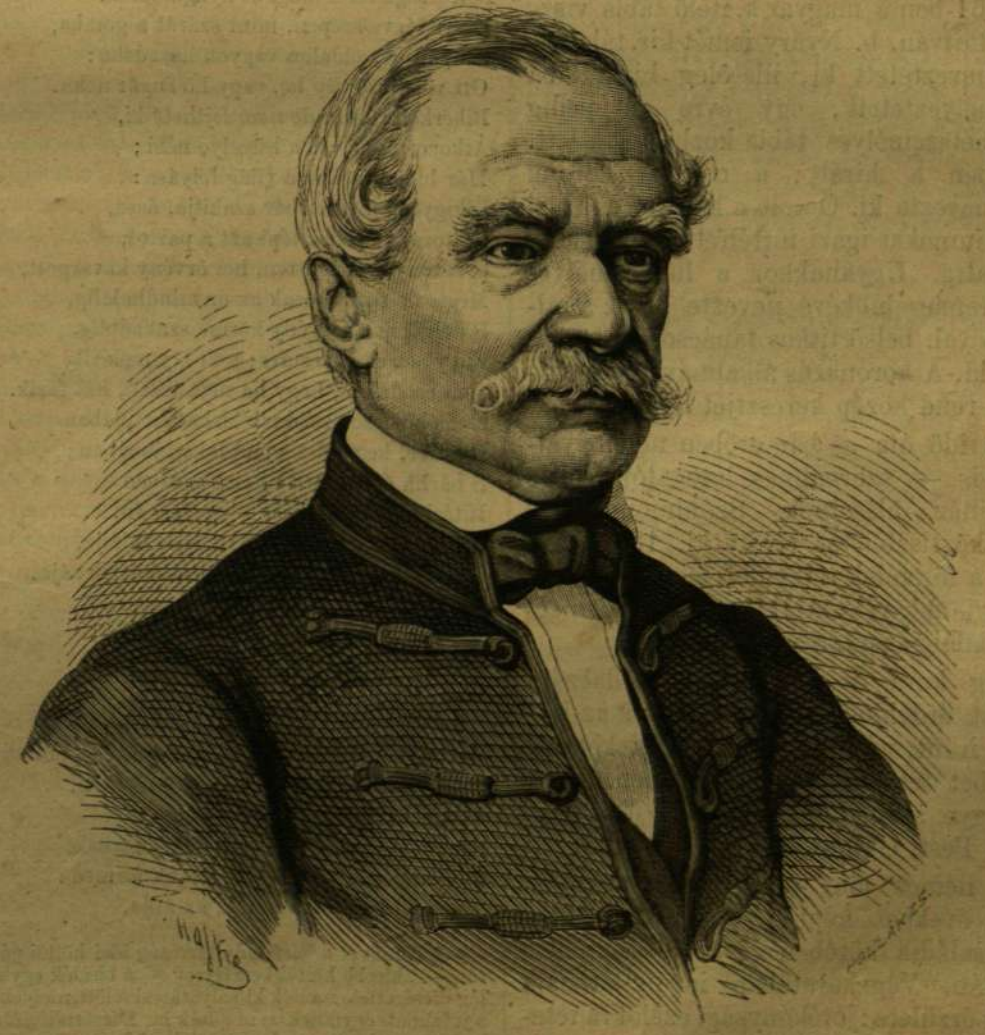
Ez időbe esik a Széchenyi által kez-

deményezett közgazdasági reform-forradalom. Az östermelők még mindig a közép-kor módjára kezelték birtokaikat: egy-egy rengeteg és sok német herczegségnél nagyobb uradalom alig hozta be a befektetett tőkét. Széchenyi európai, jelesen angol mintára kívánta átalakítani a hazai birtokkezelést. A nagy reformer mellé számosan csatlakoztak. Nyáry is egyike volt azoknak. Övé az érdem, hogy legelső volt a ki a merino-juhokat hazánkban meghonosította. Nagy költséggel hozatta Spanyolországból a tenyész-juhokat, birtokain pedig nagyszerű minta-juhászatot

rendezett be, másrésről pedig meghonosításuk megkedveltetése céljából könyvet is írt. A lótenyésztés érdekében is sokat tett, ménese országzerte híres volt.

Vármegyéje 1835-ben már alispánjának választotta meg, V. Ferdinánd király pedig 1837-ben kamarásnak nevezte ki.

Mint közigazgatási tisztviselő nem igen bajlódott a politikai mozgalmakkal s inkább jogi tanulmányokban találta kedvét. 1845-ben a magyar kir. ítélőtábla bírájává neveztetett ki. Itt volt igazán a maga helyén. Pártatlan igazságszeretetét, őszin-

Báró NYÁRY ANTAL.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

AZ OZMÁN URALOM TÖRTÉNETE EUROPÁBAN.

Írta
Dr. LÁZÁR GYULA.

Két kötet.
(12 fr, 8-rét, borítékba fűzve.)

Ára a két kötetnek 4 frt.

Az ozmán birodalom történetének ismerete napjainkig, megkönyviti és képebbé teszi a keleti népek ama nagy drámájának megértését, melynek első felvonása épen most kezdődik, s melynek mi — legalább egyelőre — nézői leszünk.

Ha pedig nemzetünk is hivatalva volna e drámában szerepet játszani, ugy a történelem — e nagy mester — bennünket is meg fog tanítani szerepünk helyes felfogására.